

Referat

Workshop med spørgeundersøgelse om barrierer og motivationsfaktorer i udtagningen af 100.000 hektar kulstofrige landbrugsjorder

Ansvarlige: *Irene Asta Wiborg, Line Kolding Thostrup, Mads Lægdsgaard Madsen & Frank Bondgaard. SEGES Innovation, Planter & Miljø*

Udfordringer

Der mangler viden om udtagning hos landmænd og lodsejere.

Tillid, respekt, frygt og anerkendelse

- a. Frygt - kompleksiteten i udtagningen vil få alt for mange til at vente eller sige nej.
- b. En aftale er en aftale. Stat og styrelser har et meget stort ansvar her for sikre aftaler. Det er en stor udfordring at sænke lodsejers værdigrundlag på ejendommen og efterfølgende kræve tilbagebetaling. Det skal sikres, at dette ikke kan forekomme. Det er afgørende både personligt for den enkelte lodsejer men også i høj grad overfor lodsejers bank og realkreditselskab.
- c. Der er et stort behov for at kunne fortælle de næste generationer – at det var det rigtige, vi gjorde. Vi skal kunne stole på, at det virker. Det er vigtigt at have en veldokumenteret klimaeffekt i relation til den indsats.
- d. Respekt for den videre drift.
- e. Anerkendelse af indsatsen.

Der er et stort behov for individuelle lokale løsninger og større rummelighed i landbrugsordningerne. Hver enkelt lodsejer har hver sin udfordring, som kræver en mere smidig tilgang.

Der mangler nogle, som kan tage stilling og skabe fremdrift.

Meget bureaukrati, langsommelig i mange led, lang sagsbehandling og besværlig godkendelsesproces og høringsprocesser. Fanget i teknikaliteter.

Der er store udfordringer i, at vand skal krydse vandskel, da der her skal laves VVM-redegørelser, og Vejdirektoratet skal ligeledes godkende. Fosforproblematik samt jagt- og naturinteresser er også omfattet. Der er et behov for at signalere, at det ikke kun er landmændene, der er skyld i den langsomme fremgang.

- Den menneskelige faktor. Lange processer sætter også mange mennesker i en usikker situation, som kan påvirke dem negativt – mange vil gerne leve rimeligt afklaret. Det er set i mange år med ubeslutsomhed om vejføringer.
- Ved lange processer er der fare for frafald, salg af jord osv.

Opkøb af ejendomme og erstatningsjord er afgørende for at løse udtagningsindsatsen.

Værdisætning af lavbundsjord med højværdiafgrøder

Det forventes, at en ny [kompensation for værditab i en jordfordeling](#) kan løse denne udfordring. Der er en bekymring for, at en CO₂-afgift på lavbundsjord vil have indflydelse på jordværdien, som så igen vil have indflydelse på kompensationsmodellen.

Værdisætning af produktionsanlæg, kartoffelpakkeri, overflødige bygninger kontrakter, veletablerede brands. Øgede omkostninger til logistik med husdyrgødning og grovfoder.

Værditabsmodel mangler at kunne håndtere specialproduktioner, større kvægejendomme etc.

Det siges, at en virksomheds velrenommerede brand er virksomhedens overskud * 5 + værdi af jorden.

Kreditforening, værditab og gebyrer

I relation til værdisætning er deltagerne i workshoppen generelt bekymret for, om der er forståelse for, hvordan det danske kreditforeningssystem er bygget op. Udtagningsordningen dækker værditabene for en periode. En jordfordeling vil kunne opretholde ejendomsværdien, dog ville en del have brug for at købe yderligere jord efter udtagningen for stadig at have harmoni i bedriften i relation til husdyrproduktionen. Ved en værdiforringelse af jorden kan lodsejer blive nødt til at indbetale ekstraordinære afdrag til realkreditinstitutionen. Hvis der er friværdi i ejendommen, kan udtagningen betragtes som én tidlig delsalg af ejendommen. Ud fra en realkreditmæssig betragtning kan en del lodsejere have svært ved at se incitamentet for udtagning. Banker og realkreditinstitutioner forlanger stadig gebyrer ved handel med jord i projektsammenhænge.

- Burde der være mere bunden kapital med samme udbytte eller mindre? Værditabsproblematik bør hypes noget mere.
- Ejendomsavancebeskatning bør fjernes for at øge incitamentet.
- Ingen mulighed for genplacering af økonomiske midler ved en jordfordeling pga. af tidsforløb.

Usikkerhed om kompensation og ændrede satser, ændrede satskort vejledninger, afgrødekoder etc. midt i processen

Deltagerne på workshoppen tilkendegav, at det ofte viste sig, at det var bedre at vente, da alt alligevel ændrede sig konstant. Der var derfor ingen fordel i at være firstmover.

Projekterne modarbejder hinanden

VE-projekter – vindmøller og solceller, skovrejsning, værdifuld natur, som ikke må vådlægges etc. kan være med til at modarbejde eller forsinke udtagningen. Det er vigtigt, at der bliver taget stilling til, hvor VE-anlæg reelt kan placeres i landskabet. Stat, kommuner og Miljøstyrelsen har et stort ansvar her.

Ekspropriationsmuligheder

Det blev diskuteret om lodsejere med mindre arealer skal kunne eksproprieres. Muligheden foreligger men anvendes sjældent af kommunalbestyrelserne. Kan der evt. findes en ny model for dette?

Naturpleje kan blive en fremtidig udfordring

En lodsejer på mødet overvejer blot at sælge jorden og tage kvierne på stald. Arlas klimatjek, CO₂-afgift osv.

Løsninger

- Tilliden skal genoprettes.
- Individuelle lokale løsninger med mindre bureaukrati.
- Statslige opkøb af ejendomme og erstatningsjord til markedspris. Metoden har i tidligere jordfordelingsprojekter vist sig at være effektiv.
- Værditab i relation til ejendommens værdigrundlag og efterfølgende realkreditmæssige belåning efter udtagning skal tages alvorligt.

Rabatordning på harmoni

En rabatordning på dyreenheder pr. hektar i henhold til gældende.

Ejendomsavancebeskatning bør fjernes for at øge incitament. Muligheder for genplacering skal forbedres.

Usikkerhed om kompensation

En løsning kunne være at fastlåse bekendtgørelser, vejledninger etc. ved opstart af en forundersøgelse, så der ikke er nogen tvivl om, hvilke regler der arbejdes efter.

- Udpegning af områder til VE-anlæg etc. går forud for udtagning.
- Ekspropriationsmuligheder på et eller andet niveau, uden at der går ud over frivilligheden.

Hvordan foretages en hurtigere udtagning?

Der blev diskuteret, hvordan en hurtigere udtagning kunne foregå, men tiden rakte ikke helt. Nogle få punkter blev vendt i relation til en hurtig ekstensivering og senere vådlægning af arealerne. Denne metode vil i første omgang have indvirkning på udvaskning og en lille klimaeffekt ved at arealerne etableres med græs. Ved vådlægningen fås alle effekter.

Ud fra denne diskussion foreslår SEGES følgende:

En tidlig ekstensivering med lille klimaeffekt

- Ingen jordfordeling:** Lodsejere, som **ikke** anvender lavbundsarealerne i deres produktion, kunne indgå i en hurtig ekstensivering med engangskompensation og med en tinglysning om en senere fremtidig vådlægning.
- Med jordfordeling:** Lodsejere, som **ikke** anvender lavbundsarealerne i deres produktion, kunne indgå i en hurtig ekstensivering med engangskompensation og med en tinglysning om fremtidig vådlægning. Engangskompensation sættes i depot, og lodsejere indgår i jordfordeling senere.

Udtagning med jordfordeling og klimaeffekt

- Med Jordfordeling:** Lodsejere, som anvender lavbundsarealerne i deres produktion, og arealerne indgår i harmoniforhold, er nødt til at afvente, at jordfordelingen gennemføres, da de er afhængige af grovfoderproduktionen til deres husdyr. Lodsejere med specialproduktioner og kartofler har ligeledes produktionsanlæg, som skal holdes kørende.

Program og spørgsmål på mødet

Program

Kl. 12.00-12.30: Frokost

Kl. 12.30-14.30: Intro og spørgeundersøgelse

Kl. 14.30-15.00: Opsamling og prioritering

Referat spørgeundersøgelse med landmænd 21.11.23

Anonym version

Spørgsmål tilhørende spørgeundersøgelsen:

- 1. Med udgangspunkt i jeres egen bedrift:**
 - Hvad er det der får dig til at deltage i udtagningen?
 - Hvilke 2-3 udfordringer har du i udtagningen?
- 2. Med udgangspunkt i jeres lokalområde:**
 - Hvilke udfordringer tænker I lodsejerne har i udtagningen?
- 3. Hvordan kan udfordringerne løses hos dig?**

Gør jer meget gerne nogle tanker om disse spørgsmål inden workshoppen.

Lodsejer 1

Lodsejer, der har alt sin jord på lavbund og dyrker kartofler. Hele virksomhedens eksistens er truet, og som ordningerne ser ud i dag, er det umuligt at gå med i en ordning uden at dreje nøglen om. Han kan ikke få samme kartoffeljord andre steder, hvorfor økonomisk kompensation er den eneste mulighed. Selve kartoffel-brandet har tilmed kapitaliseret sig i jordprisen, og dette vil ikke kunne afspejles i en kompensation. NST/Aage V. Jensen fonden er begyndt at opkøbe i oplandet, men han har endnu ikke haft en dialog med dem. Han tvivler i øvrigt på, at han vil kunne få den rette pris, der gør op med brandet, prisen for god kartoffeljord, det kæmpe produktionsapparat osv. En CO₂-afgift vil ramme ham med en 6-7 millioner kr. om året, sådan som afgiften af "sat sammen" lige nu. Forbrugeren kan ikke betale for en eventuel afgift, da han handler direkte med COOP, og de giver 1 kr. pr. kg., og ikke mere. Drømmen: en stor nok check til at blive købt ud.

Lodsejer 2

Det er er en gulerod og pistol i nakken på samme tid – hvis I ikke gør noget nu, så bliver det alligevel gjort for os. Hans ejendom er bygget op omkring lavbund med en stor grovfoderproduktion af græs på lavbund. Egentlig er den kulstofrige jord positiv i deres dyrkning, da det redder dem i tørkeår med en høj græsproduktion. Så lavbunds-jorden har faktisk en større værdi ift. produktion af grovfoder end det, engangskompensationerne kan byde på. Arealerne ligger arronderet på den måde, at hvis de bliver udtaget og vådlagt, fratages bedriften muligheden for at udvide med afgræsning. Dette forringer hele værdien af selve bedriften, da muligheden frafalder. Erstatningsjord er største udfordring, da de pludselig vil få meget langt at køre med både husdyrgødning og grovfoder. Eventuel erstatningsjord til de omkringliggende lavbundsarealer vil derfor give en stor udfordring i logistikken. Ulemperne burde derfor indregnes i erstatningerne. Der ønskes rådgiverhjælp til disse beregninger (SEGES har arbejdet med dette tidligere). Tilmed er det uafklaret, hvordan erstatningsjorden håndteres – bliver det 1:1, eller 1:2, hvor man får 2 hektar pr. 1 hektar, fordi de skal køre langt. Logistikken udfordres også af et tæt

befolket lokalområde. Han mener, at NST kunne være lidt mere smidige og opstarte delprojekter i stedet for udelukkende de store projekter – dette vil få landmændene i gang. Oftest er det i de store projekter lodsejere, der er problemet. Hos ham har der været små lodsejere, der har kæmpet imod, imens lodsejere med de største arealer og mest på spil har været velvillige. Derfor vil det hjælpe, at NST deler det op i flere delprojekter for at komme i gang.

Lodsejer 3

Min. 500 hektar bruges som grovfoder til mælkeproducenter. Lavbundsjorden er dyrknings sikker i tørre perioder. Hvordan får man nok erstatningsjord i forhold til dette? Der er lige opkøbt en ejendom, som arronderingsmæssigt ligger perfekt til lodsejer – men tegnebogen skal op af lommen, og 10-25 mio. investeres uden at højne mælkeproduktionen væsentligt, da lavbundsjordens vekselkurs ligger lidt på 2 ha lavbund for 1 hektar høj jord. Der gives 82.500 kr. i engangserstatning, men jorden, der skal købes, koster 150.000 kr. pr. hektar. Skal måske ud at låne 10 mio., hvis det ellers er muligt. Dog er det god muldjord, der kan erhverves i jordfordelingen, og med en bedre arrondering vil det give den samme eller højere ejendomsværdi. Han giver ikke meget for biodiversitet – og der skal være mere fokus på, at det er klimaprojekter og ikke naturprojekter. Oplever også problemer fra et simpelt og større NST-projekt, hvor små lodsejere laver problemer. Det er en kamp. Hver gang man tager et skridt frem, så sparkes man to tilbage. Processen er præget af zigzag-veje. Lodsejeren er selv i gang med et VE-projekt på 550 hektar sammen med mange andre lodsejere i området, hvor de selv har investeret i en startkapital på 3.000 kr. pr. hektar. De afventer godkendelser og ved ikke, hvor det bærer henad endnu. Dette kan sænke udtagningsindsatsen.

Lodsejer 4

Udtagning er en bunden klimaopgave, men mener også, at det samtidig er en kvælstof- og naturopgave. En dag kommer der en større naturdagsorden fra EU, og her vil de udtagne lavbundsarealer forhåbentlig tælle med. Han er i gang med at undersøge, om lavbundsarealer kan give bedre natur. Har masser af lavbundsarealer, solgt sine malkekøer og har afgræsning til kødproduktion. Myndighederne er for langsomme, og hvis flere myndigheder skal ind over – såsom vejdirektoratet – tager det endnu længere tid, fordi de bruger måneder på simple opgaver. Hele sommeren er gået med høringer, og nu hvor der skal graves, regner det. Det er en stor udfordring, at mindre lodsejere bremser projekter – måske en løsning kunne være eksproprietation? Når de laver en ny regel, som tilgodeser lodsejerne, skal denne regel også gælde bagudrettet. Ellers går snakken blandt lodsejere, at de skal vente, da forgangsløbere og dem, som går i gang nu, vil blive straffet og ikke får "goderne", såsom avancebeskatning, værditab osv. Uretfærdigt, at den besværlige nabo, som ventede, får mere økonomisk ud af at tage sin jord ud, mens de, som hørte efter og allerede har taget jorden ud, ikke får lige så meget ud af det. Samtidig når man har underskrevet en aftale med projektejer, skal det være en aftale, der gælder – også otte år senere, når projektet gennemføres, og kompensationen udbetales. Her skal den bekendtgørelse ved underskrift gælde og ikke den bekendtgørelse otte år senere. Opmærksom på at alle skal løfte i fællesskab, og eks. gebyrer i jordfordeling osv. skal sløjfes.

Lodsejer 5

Ser det som en tvunget opgave, og nu har vi stadig lidt indflydelse, så det er med at komme i gang. Naturgræsser med kvier, naturplejer, sammen med kommunen. Er ikke med i et udtagningsprojekt endnu. Ser paralleller i minivådordsordningen og langsom sagsbehandling i relation til udtagningen. Overvejer at sælge 20 hektar lavbundsjord og tage kvierne på stald. Landbrugsordninger, Arlas klimatjek, uklar CO₂-afgiftsmodel osv. er svært at overskue.

Lodsejer 6

Logistik udfordring som nævnt før er også et problem her. Har brugt mange penge på at opnå den nuværende gode arrondering på bedriften. Dette kan ikke kompenseres lige nu. Tænker meget på eftermålet hos sine efterkommere – skal kunne forklare, at denne beslutning om udtagning var en klog

beslutning. Derfor er det ikke nemt, da der ikke stoles på den udregnede effekt i projekterne, Grunden er, at der kun er udtaget jordprøver i randarealerne (lavbundskortet viser resten?). I muldvarpeskud-dene ses kun grus og sand. Den enkelte skal have hjælp til værdisætning af både rådgivningen fra staten og vores egne rådgivningsvirksomheder – vi skal forstå vores egen situation. I så alvorlige sa-ger skal der helhedsrådgivning til, vi kan ikke bare se på et enkelt element. Vi vil også meget gerne have politisk anerkendelse. Jeg skal kunne forklare, at lige netop mit projekt var et klogt træk, og her mangles effekt-argumentet. Der er manglende tillid, og der er stort behov for ”en aftale er en aftale”-mindset, og at vi skal kunne stole på staten. Banker og realkreditselskaber skal være med, da gæld og bedrift ligger i samme retning. Der er stadig mange gebyrer, som banker og realkreditselskaber ser som en samfundsopgave. Vi vil alt muligt ude på disse arealer, og projekterne krydser hinanden, her- under VE-anlæg, solceller, vindmøller skovrejsning etc. Vi bliver ofte fanget i teknikaliteter. Ved en CO2-afgift får vi et meget skævt magtforhold mellem den enkelte lodsejer og staten.

Generelle noter

- a. Nedgang i compensation/jordpris ved en stigende. CO2-afgift. Ifølge Martin Kristian Brauer, L&F, ligger dette kun som tanker på nuværende tidspunkt.
- b. Ekspertgruppen for udtagning – de har ingen større adgang til landbruget, dem, der har noget på spil, bliver ikke hørt i denne gruppe. Vi vil som lodsejere meget gerne byde ind.
- c. Den reelle værdi fås først i en jordfordeling, når værdiforringelseskompensationen regnes ind.
- d. Der mangler en voksen til at lægge en overordnet plan, udtagning, solceller, vindmøller, natur osv.
- e. Flere muligheder til at løse udfordringerne på hånden ønskes.

STØTTET AF

Promilleafgiftsfonden for landbrug